

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. K. i W. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 października 2025 r.,
skargi kasacyjnej W. C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 29 maja 2024 r., sygn. akt III AUa 163/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się W. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 29 maja 2024 r. oddalił apelacje płatnika składek i ubezpieczonej wniesione od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 30 stycznia 2024 r. oddalającego odwołania płatnika i ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie

z 11 sierpnia 2023 r. stwierdzającego, że A. K. jako pracownik u płatnika składek W. C. nie podlega od 2 stycznia 2023 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu uznając, że zawarta umowa o pracę była pozorna - nieważna, nie było dowodów świadczenia pracy, a jej celem było uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą i macierzyństwem.

W wywiezionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej płatnik składek zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, wniósł o jego uchylenie, a także uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania płatnika od decyzji organu rentowego w całości i zmianę decyzji organu rentowego przez ustalenie, że ubezpieczona podlega od 2 stycznia 2023 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu u płatnika składek jako pracownik, ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W podstawie kasacyjnej płatnik składek wskazał na naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest: art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. - przez dokonanie oceny godziwości wynagrodzenia ubezpieczonej w oparciu o kondycję finansową płatnika mimo, że ustalenia takie wymagają wiadomości specjalnych, to jest powołania biegłego sądowego; art. 382 k.p.c. oraz art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu. Skarżący powołał również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest: art. 6 k.c. w związku z art. 83 ust. 1 pkt 3 i art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i w związku z art. 58 § 2 k.c. przez błędne przyjęcie przez Sąd pierwszej i drugiej instancji, że umowa zawarta między płatnikiem a ubezpieczoną jest nieważna; art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 60 k.c. w zw. z art. 22 § 1 k.p. i art. 300 k.p. przez błędną wykładnię zawartej przez strony umowy o pracę i nieuwzględnienie, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy i w konsekwencji

uznanie, że płatnika i ubezpieczoną łączyła tylko doraźna pomoc udzielana członkowi rodziny przy wykonywaniu przez niego działalności.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występującą w sprawie oczywistą zasadność. W uzasadnieniu wniosku płatnik składek wskazał, iż w przedmiotowej sprawie Sąd drugiej instancji nie przeprowadził prawidłowo postępowania dowodowego. Pominął dowody szczegółowo opisane w zarzutach skargi, co skutkowało tym, że nie uwzględnił konieczności ustalenia, czy po 2 stycznia 2023 r. między ubezpieczoną a płatnikiem na podstawie umowy o pracę powstał stosunek pracy, który m.in. jest stosunkiem podporządkowania, czy jest ustalone miejsce i czas pracy. Sąd w uzasadnieniu skupił się tak naprawdę, aby ustalić sytuację finansową firmy płatnika, weryfikował wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej, a także przyczynę zawarcia umowy o pracę – zdaniem skarżącego – też nie badał właściwie, czy umowa była faktycznie wykonywana, czy doszło do wykonywania pracy w ramach stosunku pracy przez ubezpieczoną.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bądź jej odrzucenie, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych

wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek (postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2024 r., I PSK 107/23, Legalis nr 3063504; 19 czerwca 2024 r., I USK 398/23, Legalis nr 3097027; 19 listopada 2024 r., I PSK 25/24, Legalis nr 3170663; 18 marca 2025 r., III USK 88/24, Legalis nr 3209811; 30 września 2025 r., III USK 66/25, LEX nr 3919823).

Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać.

Skarga kasacyjna jest szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu

Najwyższego z: 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392; 23 sierpnia 2022 r., II PSK 366/21, Legalis nr 2889288; 13 września 2022 r., I USK 565/21, Legalis nr 2891720; 28 listopada 2024 r., III USK 262/23, Legalis nr 3171079; 26 marca 2025 r., II USK 237/24, Legalis nr 3208241).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność wniesionej skargi. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002, nr 20, poz. 494; 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 lutego 2025 r., I USK 347/24, Legalis nr 3200965; 9 kwietnia 2025 r., I PSK 3/24, Legalis nr 3237478; 15 kwietnia 2025 r., III USK 317/24, Legalis nr 3217099).

Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, to jest podlegającą uwzględnieniu (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr

585777; 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; 14 listopada 2023 r., I PSK 13/23, LEX nr 3624388; 5 sierpnia 2025 r., I USK 99/25, LEX nr 3910075).

Skarżący nie spełnił opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Przede wszystkim nie wskazał we wniosku, jaki przepis został w sposób oczywisty naruszony przez Sąd drugiej instancji, a jak wywiedziono wyżej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego, oczywistego naruszenia przepisu prawa - jasnego i jednoznacznego, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości. Nadto stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jej autor podniósł, że skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, odsyłając do zarzutów wskazanych w jej podstawach, nie przedstawił zatem uzasadnienia i analizy prowadzącej do wyводу prawnego uzasadniającego tezę o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa. Za taką analizę nie można uznać powołanie się przez skarżącego na naruszenie przepisów prawa powołanych w podstawach skargi, gdyż wówczas argumentów za istnieniem powołanej okoliczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, to jest w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Oba te elementy powinny być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Wymaga się, aby skarga kasacyjna była tak zredagowana i skonstruowana, żeby Sąd Najwyższy nie musiał

poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527; 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 24 sierpnia 2023 r., II USK 87/23, LEX nr 3598961; 15 kwietnia 2025 r., III USK 255/24, Legalis nr 3239709). W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczanie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 28 listopada 2023 r., III USK 392/22, LEX nr 3635136; 6 sierpnia 2025 r., II USK 46/25, LEX nr 3910082).

Wbrew jednak zarzutom stawianym przez skarżącego, Sąd Apelacyjny przeprowadził wnikliwe postępowanie dowodowe, wskazał, na jakich dowodach oparł swoje ustalenia, a jakim dowodom odmówił wiarygodności i z jakich powodów. Sąd odwoławczy doszedł zatem do przekonania, iż zgromadzony materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, że A. K. pracowała jedynie dorywczo, wykonując określone czynności na rzecz matki W. C., przy czym okoliczność wykonywania przez ubezpieczoną czynności na terenie Domu Wczasowego N. mogły także wynikać z faktu użyczenia A. K. przez W. C. 12 pokoi pod wynajem w ramach prowadzonej przez ubezpieczoną działalności gospodarczej. Z uwagi na sporadyczny charakter wykonywanych czynności, Sąd ocenił je jako pomoc przy prowadzeniu działalności gospodarczej, która nie nosiła cech świadczenia pracy w ramach stosunku pracy powstałego na podstawie art. 22 § 1 k.p. Uwadze Sądu Apelacyjnego nie uszło, że do akt sprawy odwołujące się przedłożyły liczne dokumenty związane ze stosunkiem pracy. Jednakże, w ocenie Sądu drugiej instancji, dowody te nie mogły w sposób samodzielny świadczyć o nawiązaniu rzeczywistego stosunku pracy pomiędzy odwołującymi, w sytuacji, gdy brak było innych wiarygodnych dowodów dających podstawę do stwierdzenia, że stosunek ten zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych. Sąd Apelacyjny uznał, że strony zawarły umowę o pracę bez woli jej rzeczywistej realizacji, a jedynie dla stworzenia pozorów jej realizacji oraz wyłącznie w celu

uzyskania przez ubezpieczoną wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i przyjął, że w przedmiotowej sprawie nie zaistniały przesłanki zawarte w art. 22 § 1 k.p. kształtujące stosunek pracy, stanowiący tytuł do ubezpieczeń społecznych.

Odmienne ocena przez skarżącą przeprowadzonych dowodów w sprawie i kwestionowanie poczynionych na ich podstawie przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych nie może co do zasady być podważana na etapie kasacyjnym, również na etapie przedsądu, ze względu na zwiążanie Sądu Najwyższego ustaleniami stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (art. 398³ § 3 k.p.c.). Taka ocena jedynie wyjątkowo stanowiłaby skuteczną podstawę kasacyjną, gdy dokonana przez sąd drugiej instancji ocena dowodów jest rażąco wadliwa, sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania. W ramach kontroli kasacyjnej nie kontroluje się samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Skarżąca może zatem zakwestionować stanowiącą podstawę ustaleń faktycznych ocenę dowodów, gdy oparta jest na materiale dowodowym zebrany z naruszeniem przepisów regulujących postępowanie dowodowe, w takiej sytuacji jednak jej obowiązkiem jest przytoczenie tych przepisów i wyjaśnienie, jaki wpływ na treść rozstrzygnięcia to naruszenia miało, a takiego wyводу skarga kasacyjna tak naprawdę nie zawiera.

Wobec niewykazania przez skarżącą zasadności powołanej przesłanki przedsądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

(J.K.)

[a.ł]